

KAYSERİLİ ANNELERİN DOĞUM PRATİKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

AN INVESTIGATION ON BIRTH PRACTICES OF KAYSERİ MOTHERS

Nilgün OKUTAN**
A. Burak KAHRAMAN***

Öz

Tüketim, bireylerin yaşam döngüsünü sağlamak için ihtiyaçlarını karşılama sürecidir. Günümüzde ise, küreselleşmenin etkileri ile birlikte tüketim, ihtiyacın kendisi haline dönüşmektedir. Tüketim toplumunda, tüketimin sadece ihtiyaç odaklı olmadığı hatta tüketimin kendisinin bir amaç haline dönüştüğü görülmektedir. Öte yandan, risk toplumu ekseninde tüketim zorunlu hale gelmektedir. Tarihsel süreçte kadınların sahip olduğu en güçlü sosyal statülerden biri anneliktir. Anneler günümüz tüketim toplumlarında bu imajı pekiştirmek için tüketim nesnelere ihtiyaç duymaktadır. İdeal anne olmanın artık tek belirleyeni çocuk ve anne ilişkisi değil, daha fazla kamunun onayına açık ritüellerin de icra edilmesidir. Tüketim ve risk toplumu annelere ideal olma yolunda sürekli olarak telkinlerde bulunmaktadır. Bu durum doğum pratiklerinin uygulanması esnasında annelerin kimi zaman geleneksel kültür ile çatışmasına ve tüketim kültürü nesnelere eklenerek kendilerini var etmesine sebebiyet vermektedir.

Bu çalışmada tüketim ve risk toplumu kavramları annelik ve doğum pratikleri üzerinden incelenmektedir. Bu amaçla Kayseri’de 264 kadın ile üç merkez ilçe olan Talas, Kocasinan ve Melikgazi’de, kantitatif yöntemlerinden biri olan telefonda anket metodu uygulanarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda kadınların tüketim kültüründen çok fazla etkilendiği fakat buna rağmen geleneksel pratiklerden de uzaklaşmadığı dikkati çekmiştir. Kayserili anneler modern pratiklerin kullanımını geleneksellikten çıkma hali olarak görmemektedirler. Kayserili anneler, tüketim toplumunun gönüllü bir aktörü olarak, hazır bir paket olarak sunulan doğum pratiklerini bütçelerine uygun hizmetler seçerek tüketmeye gayret etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Tüketim, Tüketim Toplumu, Risk Toplumu, Hamilelik, Annelik, Kadın.

Abstract

Consumption is to meet the needs of individuals to ensure their life cycle. Today, with the effects of globalization, consumption becomes the need of consumption itself. In consumption society, it is seen that consumption is not only need-oriented but even consumption itself becomes an objective. On the other hand, consumption in the axis of risk society becomes compulsory. In the historical process, motherhood is one of the strongest social statuses of women. In today's consumption society, mothers need consumption objects to reinforce this image. The only determinant of being an ideal mother is not the relationship between the child and the mother, but also the execution of rituals open to the approval of more and more public. The consumption and risk society is constantly on the way to be ideal for mothers. This situation causes the mothers to clash with traditional culture and to add themselves to the objects of consumer culture.

In this study, we examine the concepts of consumption and risk society through maternity and birth practices. For this purpose, interviews were conducted with 264 women in Kayseri and three central districts Talas, Kocasinan and Melikgazi by using quantitative methods on the telephone survey method. As a result of the interviews, it was noteworthy that women were affected too much by the consumption culture but still did not move away from traditional practices. Mothers of Kayseri do not see the use of modern practices as a state of exit from tradition. As a voluntary actor of the consumer society, Kayseri mothers try to consume the offered delivery practices by choosing appropriate services to their budgets.

Keywords: Consumption, Consumption Society, Risk Society, Pregnancy, Motherhood, Women.

1. GİRİŞ

Tüm canlılar varlığını sürdürebilmek için tüketim sürecinde aktif bir aktör olarak rol almak durumundadır. İhtiyaçların karşılanması için tüketmek tüm insanlar için en temel yaşam sürdürme pratiği iken, günümüzün modern toplumlarında birçok temel ihtiyaç artık tüketim kültürü içerisinde yeniden anlam bulmakta ve tekrar inşa edilmektedir. Günümüz toplumlarında temel ve yapay ihtiyaçları birbirinden ayırabilmemiz oldukça güçtür. Artık susadığımız zaman su yerine alternatif içecekler ile de ferahlayacağımızı düşünmemiz tüketim alışkanlıklarının dönüşümünün seyrine dair ipuçları barındırmaktadır. Tüketim artık ihtiyaçtan öte yaşamın temel amaçlarından biri haline gelmiştir.

* Bu çalışma “Kayserili Annelerin Doğum Pratikleri” isimli yüksek lisans tez çalışmasındaki bazı veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

** Bilim Uzmanı, Erciyes Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı, nilgunokutan@gmail.com

*** Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, aburak@gmail.com

Baudrillard'a göre tüketim, kültürel sistemin üstüne olan aktif bir ilişki biçimidir. Ona göre tüketim sistemli etkinlikler dünyası ve aynı zamanda tüm sorunlara yanıt verme biçimi olarak da ifade edilmektedir (Baudrillard 2010, 240). Değirmenciye göre kapitalizm, hem farklılıklar hem de aynılığın aynı düzlem üzerinde içiçe geçtiği karmaşık bir yapıdır (Değirmenci, 2012, 10). Baudrillard kapitalizmin, tüketicilere ürünlerin satılması için mutluluk vaadi sunan pazarlama stratejileri ile yaklaştığını belirtir. Öyle ki bu vaat, yaşamsal ihtiyaçların ötesinde tüketmeyi propaganda etmektedir. Bu mutluluk reklamların arkasında bulunur ve tüketim toplumunun mutlak bir göstergesidir (Baudrillard 2010, 51). Öte yandan mutluluk vaat eden reklam sloganları herkes için standartlaşmış mutluluk ütopyalarının yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Mutlu olma kriterleri standartlaştırılmış ve görünür olma zorunlu bir hale gelmiştir. Tüketim nesnesi gösterilmez ve görünür olmaz ise, sergi değeri olmaması sebebi ile ilgi görmez ve yok olarak kabul edilir (Byung-Chul, 2012, 28-29).

Endüstri toplumlarında modernleşme, endüstriyel toplum ilkelerinin günümüze uyarlanarak yenilenmesi ile her geçen gün değişmektedir (Beck, 1992, 10). Modern dünya içerisinde tüketiciler sürekli olarak belirsizliklerle ve risklerle karşı karşıyadırlar. Risk ve tüketim toplumunda tüketicilerin belirsizlikler içerisinde ve bilgisiz olmalarına rağmen zorunlu olarak tüketme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Tüketicilere alternatiflerle sunulan ürünler aynı zamanda içerisinde risklerde barındırmaktadır. Bu sebeple içinde bulunduğumuz dönem Ulrich Beck tarafından "risk toplumu" olarak adlandırılmaktadır. Risk toplumu ile endüstriyel toplumlar, risklerin dağıtımı ile ilgili küreselleşme sorunları yaşamaktadırlar. Artık toplumu bir arada tutan ve davranışlarımızı belirleyen risklerdir (Beck,1992, 19-21). Risk toplumu içerisinde birey birçok kararı kendisi verir gibi görünse de her şey risk temelinde değerlendirilir. Risk toplumu içerisinde annelik pratikleri de etkilenmekte ve dönüşmektedir. Herşey risk temelli değerlendirilir. Son zamanlarda doğumların sezaryana dönmesinde birçok faktörün yanında risk toplumunun etkisi de göz ardı edilemez.

Günümüzde artık toplumlar gelişen teknolojiler ile birlikte birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulmaktadırlar. Hatta bu durum gittikçe birbirlerine benzeyen toplumlar yaratmaktadır (Talas, 2003, 60-69). Günümüz tüketim odaklı dünyasında farklı toplumlara bakıldığında benzer kültürel öğeler dikkati çekmektedir. Güncel yaşam biçimimiz ve tüm tüketim kalıplarımız, hatta bazen temel kültürel benzerlikler hep teknolojik yakınlaşma ile oluşmaktadır. Toplumlar artık binlerce kilometre uzaklarında olan haberlere, yaşam biçimlerine, ya da moda gibi bilgilere televizyon ve internet gibi araçlarla anında ulaşabilmektedirler.

Anne olmak toplumlarda kutsal kabul edilen ve bir kadını toplumsal olarak statü sahibi yapan bir olgudur. Annelik nedir? Annelik kadın olmanın doğasından mı gelir, ya da inşa edilmiş bir kimlik midir? Annelik, aslında kadınlıkla beraber anılan ve içi kültürel nitelikler eklenerek şekillendirilen bir kavramdır.

Bu çalışma geleneksel ve modern doğum pratiklerinin Kayserili anneler nezdinde nasıl tüketime dönüştüğünü anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında annelerdeki tüketme eğiliminin, tüketim ve risk kültürünün etkileri ile doğum pratiklerine nasıl yansıdığı incelenmiştir. Gelişen teknoloji ve farklı doğum pratiklerinin ortaya çıkması ile birlikte annelerde değişen tüketim biçimleri, annelerin taşıdığı kaygı ve endişeler, toplumsal olarak biçilen annelik rolünün görüşülen annelerde nasıl anlamlandığı ve tüketime dönüştüğü araştırılmıştır.

1.1. Tüketim ve Risk Toplumu

Tüketim, küreselleşme ile birlikte her geçen gün başka bir şekle bürünmektedir. Tüketme davranışı değişen ihtiyaçlar, popülerlik, pazarın durumu, tüketicinin beklentileri ve çeşitli değişkenlere bağlı olarak yeniden şekillenmektedir (Hürmeriç ve Baban, 2012, 87-104). Tüketicilerin bu sürekli değişime ayak uydurabilmeleri zordur. Bu zorluğa rağmen, bireylerdeki değişime açık ve istekli olma durumu neticesinde küresel pazar hızla büyümeye devam etmektedir ve karşılıklı olarak bu iki durum birbirini etkilemektedir.

Tüketim, ihtiyaçların karşılanıp yaşam döngüsünün sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Günümüzde küreselleşmenin ve teknolojinin hızla gelişmesinin etkileri, tüketimi ihtiyacın kendisi haline dönüştürmektedir. Bu durum her şeyin tüketilebilir olma durumunu ortaya çıkarmıştır. Tüketim ve kimlik oluşturma hayat boyu devam eden bir süreçtir (Kahraman, 2016, 626). Tüketim kültürünün belirleyeni ürün ve hizmetlerdir. Gönüllü olarak tüketen birey seçme eylemini hayatının ön saflarına alarak tatmin olmaktadır. Öyleki, bu durum tüketimi ihtiyaçtan bağımsız olarak sınırsız ve doyurulamaz bir hale getirmektedir. Tüketim toplumunda kimlik ve statünün belirlendiği ayrıcalıklı ortamlar, tüketicilere özellikle sunulmaktadır. Baudrillard (2010) "insan, kendisini doyuma götürecek nesnelere iten ihtiyaçlarla donatılmıştır" der. İnsanlar için doyuma ulaşma dürtüsü hiçbir zaman yok olmamaktadır. Tüketim kültürü burdan beslenir ve bu durum tüketim toplumunda yeni kavramların yerleştirilmesinin ne kadar kolay

olduğunu göstermektedir. Tüketim yapmak ihtiyaçtan öte, zevk duymak için yapılı hale gelmektedirler. Kitle iletişim araçlarını vasıtasıyla da tüketim kültürü insanlara empoze edilmekte ve insanlar tarafından kolayca benimsenmektedir. Bu durum küreselleşen dünyada hızlı tüketim toplumu haline gelmesine aracılık etmektedir.

Hedonizm diğer bir deyiş ile hazcılık Kirene Okulu'nun, yani Sokrates'in öğrencisi olan Aristippos'un bir öğretileridir. Hazzın mutlak çok iyi bir durum olduğunu ve insan eylemlerinin kesinlikle haz sağlayacak şekilde planlanması gerektiğini belirtir. Aynı zamanda Aristippos hazzın yaşamın bir gereği olduğunu ve acıdan kaçmanın da bir bir yolu olduğunu ifade eder. Ayrıca, en uygun davranış biçiminin sürekli olarak haz verene yönelmek olduğunu savunur. Ona göre her davranışın temel nedeni, mutlu olma isteğidir⁽¹⁾. Epikuros da hazcılığı savunan filozoflardandır. Epikuros farklı olarak bedensel haz değil, tinsel hazzı konu edinir. Ona göre ruh dinginliği en büyük hazdır ve buna bilgelikle varabilmek mümkündür. Epikuros'te ahlak felsefenin ana fikri mutluluktur⁽²⁾. Hedonik tüketim ihtiyaç gidermek amacı ile değil duygusal haz sağlamak amacı ile gerçekleştirilir. Tüketimin ihtiyaç gidermekten çok ihtiyaç haline gelmesi durumu da hedonik davranış biçimidir. Küresel dünyada bireyler haz almak için tüketmektedir. Öyle ki, bu tutum zamanla tek tiplenen kişiler yaratmaktadır. Hedonik tüketim davranışı günümüzde normalleşmiş ve her kesimde kendisine sosyal sınıf bakmaksızın varlık alanı bulmuştur.

Endüstriyel toplumlarda modernleşme, değişen toplumsal ilkelerini yaratmakta ve eski yerinden edilmektedir (Beck, 1992, 10). Risk toplumu tüketicinin riskli gösterilen hizmet ya da ürünü satın almak sureti ile tüketmesini sağlamaktadır. Kafası karışan ve aslında belirsizlik içerisinde olan, hatta bazen tam olarak neyi neden tükettiğini bilemeden tüketen tüketici, risk almaktansa kendisini koruma altına almayı tercih ederek ve bazen zorunlu bazense gönüllü olarak tüketir. Sürekli olarak değişen bu risklere rağmen, alternatifler çokluğu ve kişilerde hissettirdiği özgürlük hissi ile tüketim itina ile gerçekleştirilir. Öte yandan, çeşitli riskler ve tehditlerde oluşturan bu durum Ulrich Beck tarafından "risk toplumu" olarak adlandırılmaktadır (Beck, 1992, 19-21).

Her dönemde mülkiyet, para, statü gibi göstergeler sergilenerek insanlar toplumda var olmaya çalışmışlardır. Bu sebeple, yaşam tarzlarının bir göstergesi, prestij ve statü sembolü olarak gösterişçi tüketimi hayatlarına almışlardır. Böylece ne kadar varlıklı olunduğu karşısındakine gösterebilecektir. Bu durumu Veblen parasal kültürün bir yansıması olarak belirtmektedir. Veblen'e göre insanlar ikamesi bulunan bir mal için gönüllü olarak daha fazla bile ödeyebilirler (Veblen, 2005, 156).

Sürekli olarak gelişen teknoloji ve oluşan yokluk bilinci sonucu bireyler, tüketim toplumunun da etkisi ile mutlu bir yaşam için, bireysel fırsatları kaçırmama, herkesten önce bir şeye sahip olma ya da biran önce elde etme gibi davranışlar ile kendini göstermektedir. Bauman, tüketim eğer hayatın ya da edep olmanın ölçüsü ise, insanların mutlu olması çok kolay olmadığını belirtir. Bunun sebebi, standartlara sahip olmanın bir ölçütünün olamaması ve aslında ortada gerçekten yakalanacak bir standardın da bulunmamasıdır. Ona göre, bitiş çizgisine yaklaştığını düşünen bireyler, çizgiden hala ne kadar uzakta olduğuna bakıp daha fazla tüketmeye devam etmektedir (Bauman, 2000, 60).

Sonuç olarak tüketme davranışı, tüketim ve risk toplumlarından etkilenen ve küreselleşmeden beslenen olan bir olgudur. Bireyler için statü ve imajlarını belirleyen arzu nesnelere sahip olmaktan öte, ihtiyacın tam da kendisi haline gelmiştir. Bu sebeplerden tüketim toplumsal bir olgudur ve kültür, ekonomi, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok konu içerisinde kendisine baş aktör olarak yer bulmaya devam etmektedir.

1.2. Modernleşme, Teknolojinin Hızlı Gelişimi ve Medya

Modernleşme beraberinde birçok yeni fikri ve gelişmeyi getirmiştir. Teknolojik gelişmelerde küreselleşme ile birlikte toplumlarda birçok değişimi benimsetmiştir. Teknolojik olarak özellikle iletişim alanında gerçekleşen telefon devrimi ile birlikte bilgisayarında hızlı bir şekilde yayılıyor olması teknolojinin de hızla gelişmesini sağlamıştır (Kongar, 2011, 19). Günümüzde artık herkes internet, televizyon, video ve bilgisayar iletişimiyle yoğun bir şekilde kuşatılmıştır. Son kırk yıldır süregelmekte olan teknoloji patlaması beklenilenin üzerinde bir düzeyde ekonomileri ve toplumları etkilemiştir. Tüm bu süreç içerisinde bilgi teknolojilerindeki devrim niteliğinde büyük gelişmeler toplumların bilgisayarlara bağımlı hale gelmesine sebep olmaktadır (Kocacık, 2003, 3).

Teknolojinin hızlı gelişimi sağlık ve tıp alanında da kendini göstermiştir. Tıpta özellikle teknolojik aletler yardımı ile birçok hastalık önden teşhis edilebilmektedir. Günümüzde gebelik sürecindeki her türlü soruya, endişe ve korku uyandıran konular hakkında bilgilere önceden ulaşabilmek mümkün olmakta ve bu durum gebelerin korkuları ve kaygılarını azaltmaktadır. İronik olarak modern toplumlarda Beck'in ifade ettiği gibi her şey risk temelli değerlendirilir hamilelikte aslında günümüzde en büyük risk

temelli olarak düşünölen bir olgudur, risklerden kaçmak ve en aza indirmek için de teknolojiden medet umulur. Gebelikte ultrasonografi teknolojisi kullanılmaktadır ve bu sayede bebeğın doğmadan önce cinsiyeti ve bebekle ilgili birçok bilgilere ulaşılabilir hale gelmiştir. Bunun yanı sıra teknolojinin gelişmesiyle geliştirilen yardımcı üreme teknikleri sayesinde çocuk sahibi olamayan bireylere de yardımcı olunabilmektedir. Teknolojinin gelişmesi doğum öncesi pratikleri de geliştirmiş ve daha rahat bir gebelik süreci ve doğum sağlanabilir hale gelmiştir (Erenel vd., 2011, 68).

Öte yandan medyanın etkisi ile gebelik sürecindeki birçok konu hakkında da bilgi sahibi olmak mümkündür. Kadın programları, sosyal medya ve internet gebelik süresince artık doktorlardan sonraki yol göstericiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Gündelik hayatta hız önemli hale gelmiştir. İnternet sayesinde hızlıca bilgiye ulaşmak ve bu sayede gebelikte akılda kalan kaygı ve soruların cevaplarına aracı kullanmadan ulaşmak mümkün olmaktadır. Ayrıca, TV programlarında konuk edilen konusunda uzman katılımcıların ya da doktorların verdiği bilgiler sayesinde de bu ihtiyaç rahatlıkla günümüzde karşılanmaktadır.

1.3. Toplumsal Cinsiyet, Kadın ve Anneliğın dönüşümü

Her bebeğın biyolojik cinsiyeti vardır. Toplumsal cinsiyetin oluşması için büyüme sürecinde toplum çocuğın karşısına cinsiyetine uygun bir takım davranış modelleri ve kurallar koyar. Bunun yanında aile, arkadaş grupları, okul ve medya gibi bazı etkenler cinsiyet rolüyle ilgili beklentileri ve modelleri somutlaştırarak büyümekte olan çocuğın benimsemesi ve sahiplenmesi için gerekli ortamı hazırlar. Bunlara model alma, özdeşleşme, öğretim, koşullanma gibi bir takım öğrenme mekanizmaları da eşlik etmektedir. Bütün bunlar sonucunda toplumsal beklentilerle örtüşen bir toplumsal cinsiyet kimliğı meydana gelmiş olur (Oglesby ve Hill, 1993, 718).

Bahsedildiğı üzere cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasında büyük bir fark bulunmaktadır ve bunun arasındaki ayrım önemlidir. Çünkü kadınlar ve erkekler arasında bulunan farklılıkların kökeni biyolojik değildir (Giddens, 2008, 505). Cinsiyet ifadesi genellikle bedenın dışı ya da erkek olmasını tanımlar. Toplumsal cinsiyet terimi ise kadın ve erkek arasındaki kültürel ve toplumsal farklılıklarla ilgilidir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin kentleşme ve küreselleşmenin etkisiyle birlikte, kadın ve erkeğın yüklenen rolleri hızla değıştirdiğı görölmektedir. Geleneksel toplumlarda erkeğın egemen, çalışan ve geliri sağlayan olduğu, kadının ise hane içi işlerde görevli olduğu görölmektedir. Ancak günümüze bakıldığında geleneksel görev dağılımının görece modernleşmeye başladığı ve geliştiğı görölmektedir (Günay ve Bener, 2011, 160).

Tüm toplumlarda kadınlar için belirlenen rollerden biriside anneliktir. Her ne kadar biyolojik bir olay olsa da, her dönemde farklı kültürlerde kadın için biçilen ve birbirinden farklılık gösteren bir annelik modeli bulunmaktadır. Anne, çocuğı olan kadına denir ve kadının hayatını tamamen değıştiren bir durumdur. Ayrıca, kadın açısından anne olmak, kendisini tanıması, kimlik edinmesi, büyümesi ve toplum içerisindeki rolünün değışmesini gerektiren bir durumdur. Gebelik ilk öğrenildiğı andan itibaren annelik başlamaktadır ve doğumun gerçekleşmesiyle birlikte de resmiyet kazanır. Bebeğın dünyaya gelmesiyle birlikte hissedilen karşılıklı duygular ile birlikte zamanla yaşanmakta ve kazanılmakta olan deneyimler sonucunda annelik öğrenilmekte ve benimsenmektedir.

1.4. Gebelik ve Doğumda Annelik Serüveni

Gebelik süreci kadınlarda fiziksel ve psikoloji birçok değışikliğı beraberinde getirmektedir. Özellikle gebelik ve doğum sonrası dönemle ilgili bir takım endişeler bulunmaktadır. Her ne kadar gebelik ve doğum süreci planlanabilir ve kontrol edilebilir gibi görünse de yinede gebelerde kaygı ve endişe gibi duygular kaçınılmaz olmaktadır. Bir kadının hayatındaki en önemli dönemlerden biri olan bu süreci sağlıklı ve güven içerisinde atlatılabilmek için anne adayları bir takım hazırlıklara ihtiyaç duymaktadır. Öte yandan bebek bekleyen çiftlerde hayatlarında oluşacak değışikliklerin belirsizliğı gerilim yaratmakta ve değışiklikler ile nasıl başa çıkılacağını bilemedikleri için bu durum çiftlerde kaygı uyandırmaktadır (Coşar, 2012, 2).

Başka bir kaygı ise doğumda annenin ve bebeğın zarar göreceğı düşüncesidir. Plansız şekilde gerçekleşen sezeryan doğum, doğum esnasındaki çaresizlik, bebeğın sakat olarak doğma ihtimali, doğumda görevli olan sağlık personeline duyulan güvensizlik, annedeki doğum eylemini gerçekleştirebilecek yetenekte ve yeterlilikte bulunmadığı düşüncesi, doğum esnasındaki panik, doğumda hissedilen yalnızlık, kontrolün kaybedilmesi, doğum ile ilgili belirsizlik ve bunun gibi pek çok etken kadınlarda doğum ile ilgili stres ve kaygıların artmasına sebep olmaktadır (Karabulut, 2014, 6).

Gebelikteki stres kaynaklarından biride gebelik sırasında ve doğum sonrası dönemde kadının anneliğın uyum sağlama gayretidir. Kadının etrafındakilerin iyi bir anne olması şeklindeki beklentileride stresi

arttırmaktadır (Altınçelep, 2011, 9-11). Tüm bu risk ve tüketim toplumunun etkileri ile kaygı ve stres içerisindeki gebeler güven duyma ihtiyacı içerisinde daha çok tüketime yönelme eğilimi içine girmektedirler. Tüm modern doğum pratiklerini kullanan anneler, hamilelik öncesi doğum yogası ve doğum diyeti gibi pratikleri de tüketmektedirler.

Annelik tüketim toplumunda dönüşürken modern doğum pratiklerinden etkilenmektedir. Özellikle moda ile kendini gösteren bu pratikler doğum paketlerinin içerisinde ya da çeşitli mecralarla annelere tüketim nesnesi olarak sunulmaktadır. Moda ve lüks tüketimin etkisi altında, hamilelik gibi özel bir dönemde daha çok ilgi ve değer görmek isteyen kadınlar özel hastanelerin adeta tatil paketleri gibi hazırladıkları doğum paketlerinin büyümesine kapılmaktadırlar.

Anneler tüketim ve risk toplumunun etkisi ile çeşitli egzersizler, doğum öncesi ve sonrası diyeti, doğuma hazırlık eğitimi, doğum fotoğrafları, bebek odası süslemeleri, doğum için çikolata gibi hazırlıklar, doğum öncesi hazırlanan çantalar, baby showerlar ve doğum yogası gibi modern uygulamaları bazende yüksek rakamlar ödeyerek tüketmeye teşvik edilmektedirler. Doğum pratiklerinin metalaşarak tüketilmesi her ne kadar gönüllü bir tercih olsa da anneler için aslında kaçınılmaz bir son olarak günümüzde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca risk toplumunda durmadan üretilen kaygılar ve riskler neticesinde hamileler risklerin daha az olacağını ve konforun daha fazla olacağını düşünerek özel hastanelere yönelmektedirler. Konfor olanakları gösterişçi tüketim ve risk toplumunun etkisi ile sezaryen, epidural/spinal sezaryen, suda doğum, ağrısız doğum gibi yöntemler de artık normal doğum kadar hatta daha fazla tercih edilmektedir.

2. YÖNTEM

Çalışma kapsamında tüketim ve risk toplumu ekseninde gelişen teknoloji ve farklı pratiklerin ortaya çıkması sonucunda değişen annelik ve tüketim biçimlerinin yarattığı etkileşim incelenmiştir. Örneklem Kayseri’de yaşayan ve annelik deneyimini yaşamış kadınlardan oluşmaktadır.

Bu kapsamda örnekleme çeşitli yaş gruplarında ve farklı doğum pratiklerine sahip olan Kayseri’nin merkez ilçeleri Melikgazi, Kocasinan ve Talas’ta yaşayan 264 anne ile telefonda görüşülmüştür. Görüşmecilere kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan bir soru formu uygulanmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

3.1. Annelerin Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamında anneliği deneyimlemiş, Kayseri’de yaşayan 264 kadın ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşülen annelerin yaşları 18-29 %8,3, 30-39 %31,1, 40-49 %32,6, 50-59 %20,8 ve 60 yaş üzeri ise %7,2’dir. Görüşülen annelerin evlilik yaşı ise ortalama olarak % 20,8’dir.

Yapılan görüşmelerin ilçe dağılımı; Melikgazi %48,1, Kocasinan %39,8 ve Talas %12,1’dir. Görüşmecilerin annelik deneyim süresinin dağılımı 16 yıl ve üzeri %53,8, 6-25 yıl%23,8 ve 0-5 yıl arası %22,3’tür. Eğitim durumlarının dağılımında ise en çok Lise altı mezuniyeti olan annelerler görüşülürken(%42,0), diğer görüşmecilerin Lise mezunu (%27,3) ve Lise üstü (%30,7) mezuniyet sahibi annelerle olduğu görülmüştür. Görüşmecilerin çalışma durumlarına bakıldığında kadınların %67,8 ile çalışmayan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Tam ve yarı zamanlı çalışanlar ise %32,2’dir.

3.2. Annelerin doğumu gerçekleştirdikleri hastane tipi ve annelerin doğum yöntemleri

Görüşmecilerin arasında doğum yapmak için en çok tercih edilen yer %47,0 ile özel hastaneler olmuştur. Bunu %41,7 ile Devlet/Vakıf Hastaneleri takip ederken, Muayne Klinik %1,5 ve %9,8 evde doğum yönteminin gerçekleşmiş olduğu belirtilmiştir.

Anneler tüm görüşmeler arasında %72,7 oranıyla doğal/normal doğum yöntemini tercih etmişlerdir. Sezaryen tipleri %27,3 ile ikinci doğum yöntemi olarak kalmıştır. Epidural Sezaryen yöntemleri arasında %1,9 ile en az tercih edilen yöntem olmuştur.

3.3. Annelerin normal/doğal doğum kullanma nedenleri

Anneler tarafından normal/doğal doğum yönteminin tercih edilmesindeki en önemli neden %27,2 ile normal/doğal doğumun diğer yöntemlerden daha sağlıklı bir yöntem olarak görülmesi olarak belirtilmiştir. Öte yandan, doğum yapılan yerdeki alternatif doğum yöntemlerine ulaşamaması %18 ve normal doğuma engel herhangi bir durum yaşanmaması da %13,2 ile önemli bulunan bir gerekçelerdendir.

3.4. Annelerin sezaryen doğum kullanma nedenleri

Sezaryanın tercih edilmesinde ise en çok %30,6 ile daha rahat/kolay bir doğum yöntemi olması tercihlerini etkilemiştir. Öte yandan, doğum anının görülmek istenmesi (26,4%) ve doktor tavsiyesi de 23,6% gerekçe olarak gösterilmiştir.

3.5. Doktor ve hastane seçme kriterleri

Doktor seçerken en önemli kriterler %45,5 ile doktorun yaşı/deneyimli olması ve %17,0 ile doktorun tavrı ve davranışlarıdır. Hastane seçerken en önemli kriterler arasında dikkati çeken hastanenin hijyenik/ temiz olması %12,9 ve annenin doktorunun orda olması olarak belirtilmiştir (%10,2).

3.6. Seçilen Hastanede Bulunan Doğum ile İlgili Hizmetler ve Hastanelerde Var Olan Hizmetlerin Kullanılma Oranları

Seçilen hastanelerde (%49,6) Bebek yoğun bakımı hizmet olması önemlidir. Ayrıca (%38,6) doğuma hazırlık eğitimi ve(%20,5) hamile diyet programının olması da önemli olarak belirtilmiştir. Görüşülen annelerin doğum yaptıkları hastanede kullandıkları hizmetler; doğum hazırlık eğitimi %10,6 bebek bakım hizmeti %10,6, hamile diyet programı %9,5, kapı süsleme %6,4, çeşitli doğum paketleri %4,9, doğum fotoğrafçısı %3,4 ve doğum yogası %1,1 olarak belirtilmiştir. Bu hizmetlerin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı sorulduğunda, doğum yaptıkları hastanelerde hizmet kullananların %92,9'u hastanede almış olduğu hizmetin beklentilerini karşıladığını belirtmişlerdir.

3.7. Annelerin Doğum Öncesi Tek Başına Yaptığı Hazırlıklar ve Annelerin Doğum Öncesi Hazırlıklar İçin Yardım Aldığı Kişiler

Anneler en çok tek başlarına bebek çantası hazırladığını(%47,3), doğum kıyafetlerini hazırladığını (%45,5)ve çikolata ikramlığını %29,2 ile organize ettiği belirtilmiştir. Görüşülen annelerin %40,5 en çok kendi annelerinden yardım aldığını ifade etmişlerdir.

3.8. Doğum Öncesinde Annelerin Bebek Alışverişi Yaptıkları Yerlerin Dağılımı

Görüşülen annelerin %58,7'sinin bebek alışverişini büyük alışveriş merkezi'nden ve cadde üzerindeki mağazalardan (%43,9) gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Büyük AVM'lerde birçok şeyin aynı mekanda bulunması alışverişte en büyük tercih nedenidir.

3.9. Bebeğe İsim Verilmesi

Görüşmelerde annelerin %36'sının bebeğin ismini bebek doğmadan önce belirlemediklerini ifade etmişlerdir. Bebeklerinin ismini doğumdan önce belirleyenlerin oranı ise %64'tür. Annelerin %21,6'sı bebeğinin ismini kendisinin belirlediğini belirtmiştir. Annelerin %15,2'si, bebeğin ismini eşinin seçtiğini söylerken, eşi ile birlikte bebeğinin ismini belirlediğini söyleyen annelerin oranı ise %12,9'dur. İsim seçimi yaparken Kuranı Kerimde geçmesinin önemli olduğu belirtilirken (%48,1), Modern bir isim olması ise %48,2 ile önemsiz olarak belirtilmiştir.

3.10. Bebek Yaşam Alanının Oluşturulması

Annelerin bebeklerin yaşam alanını oluştururken en çok %63,3 ile yatak odalarına ek bir beşik koydukları görülürken, bebeğe ait bir oda hazırlayanların oranı %15,9 ve diğer kardeşin odasına ek yatak hazırlayan annelerin oranı %10,6'dur. Anneler Kayseri'ye özel doğum öncesi yapılan uygulamalardan en çok Beşik Süslemesini belirtmişlerdir (%33,3). Diğer belirtilen uygulamalar ise %28,6 Bebek Çeyizi ve %22,2 Bebek Mevliti olmuştur.

3.11. Annelerin Doğum Öncesi Doktor Kontrolü ve Babaların Hamilelik Süresinde Bebek ile Olan İletişimi

Anneler %48,9'u hamileliği süresince ayda bir doktor kontrolüne eşleri ile birlikte %87,4 gitmektedirler. Annelerin 29,5'i eşinin karnını sevdiğini ve %43,9'ununda bebekle konuştuğunu belirtmişlerdir. Babaların %26,1'i bebek için alışverişi yapmaktadırlar. Babaların %16,3'ü ise eşlerinin hamilelikleri süresinde bebekle ilgilenmemişlerdir. Kayseri'de babalık ile ilgili kitap, dergi, broşür gibi bazı şeyler okuyanların oranı %6,8'dir. Hamilelik süresince eşlerin hamile annelere (%49,2) ev işlerinde yardımcı olduğu belirtilmiştir.

3.12. Bebeğin Doğum Tarihinin Belirlenmesi ve Doğuma Giderken Anneye Eşlik Eden Kişiler

Görüşmeye katılan Kayserili annelerin %58'i doğum tarihinin önceden belirlenmediğini belirtmişlerdir. Görüşülen annelerin %87,1'i doğuma eşi ile birlikte gittiklerini belirtirken, annesi ile birlikte doğuma gidenlerin oranı %20,5'tir. Ayrıca doğum sonrasında annelerin yanlarında (%33,7) kendi annelerinin(%22,3)ve kardeşlerinin kaldığı görülmektedir.

3.13. Bebek ile İlgili Yapılan Masrafların Karşılansması ve Doğum Sonrası Gelen Hediye Kimler Tarafından Geldiği

Bebek kıyafeti alışverişi (%71,2) , Hastane / doğum paketi masraflarının da (75,4), doğum fotoğrafçısı (%17,8), doğum çikolatası / masa üstü ikramları (%47,0) ve bebek arabası / puseti (%49,6) masrafları babalar tarafından karşılanmaktadır. Anneler doğum sonrasında en çok eşleri tarafından hediye almaktadırlar. Tercih edilen en çok altın takı hediyesi olmaktadır.

3.14. Hastanedeki Doğum ve Sonrasındaki Hizmetlerle İlgili Beğeni Durumu, Doğum için Hastanede Kalınan Süre ve Hastane Kriterleri

Doğum yapılan hastanede anneler nezdinde karşılamadaki tutumunun beğeni ortalaması 3,9 'dur. Hastanede kalınan ortalama süre 1,2 gün olarak belirtilmiştir. Doğum yapılan hastanenin seçiminde önemli olan kriterler anneler için en önem verdikleri durumlar bebeğin doğum sonrası sağlığının güvende olması, doktorların iyi olması ve güvenilir olmasıdır.

3.15. Doğumdan Sonra Çocuk Doktoruna Gitme Sıklığı

Anneler bebekleri doğduktan sonra ayda bir çocuk doktoruna gitmektedirler (%56,4). Öte yandan annelerin %38,3'ü doğumlarından sonra hiç kadın doktoruna gitmemektedirler.

3.16. Doğum Sonrası Bebeklere Yapılan Organizasyonlar

Annelerin %58,3'ü bebeği doğduktan sonra dua okutma ritüelini ve %40,5'i kulağa isim okutma ritüelini gerçekleştirirken, %23,10'u ise kırkını çıkarma/kırk hamamı uygulamasını tercih etmektedirler.

3.17. Anneleri Anneliğin Korkutan veya Kaygılandırıcı Yanları ve Nedenleri

Annelerin (%13,6) gelecekle ilgili kaygı olduğu ve bu kaygıyı %12,5 annelik sorumluluklarını yerine getirememeye korkusu ve %10,2 çocuğuna bir şey olacağı korkusu takip etmektedir. Kaygılı anneler ortam şartlarının kötü olması (%47,4) hayat şartlarının zorluğu (%13,6) ve (%11,7) çocuğunun geleceği konusunda kaygılı olduklarını belirtmişlerdir. Kayserili anneler için annelik kavramı %24,2 ile fedakârlık olarak belirtilmiştir.

3.18. Doğum Öncesinde Yapılan Pratiklerin Anneleri Geleneksel Kayserili Anne Modelinden Çıkarma Durumu

Anneler doğuma hazırlık kursu, alışverişler gibi pratiklerin geleneksel Kayserili Anne Modelinden çıkarmayacağını (%92,8) düşünmektedirler.

3.19. Doğum Öncesi Pratiklerin ve Hazırlıkların Görüşülen Annelere Göre Tüketim Amacıyla Moda Olup Olmadığının Sorgulanması ve Doğum Öncesi Pratiklere Annelerin Katılım Durumları

Görüşülen annelerin %62,5'i doğum öncesi pratik ve hazırlıkların tüketim amacıyla moda olduğunu belirtmektedirler. Kayseri'li anneler doğum öncesi pratikleri modern bir davranıştır olarak görmektedirler. (%44,3). Öte yandan bu pratiklerin geleneksel davranışlara ters olduğunu düşünen annelerin oranı ise %54,5'tir. Modern bir anne olmak için doğum öncesi pratikleri tüketmenin gerekli olduğunu düşünen annelerin oranı %65,2 'dir.

4. SONUÇ

Çocuk sahibi olmak insanlar için önemli olaylardan biridir. Çocuk sahibi olmak her ne kadar aile yapısını kökten etkiliyorsa da, özellikle annelerin hayatını büyük ölçüde etkileyen ve değiştiren bir deneyim olarak kendisini sunmaktadır.

Bu çalışmada annelerin taşıdığı kaygılar, risk ve tüketim kültürünün sirayet ettiği alanlardan biri olan doğum ve doğum sürecindeki pratikler üzerinde durulmuştur. Risk toplumunun tüketici olan anneye kaygı ve korkularından korunmak için zorunlu olarak nasıl modern ritüellere yönelttiği ve kadının tüm gebeliği boyunca yaşadığı deneyimler ayrıntılı olarak tüketim kültürünün etkileri üzerinden yeniden okunmaya çalışılmıştır. Modernleşmenin tüketiciye sağladığı seçeneklerin fazlalığı sebebi ile, özgürlük fırsatı sunulan tüketici bu durumun tadını çıkarır gibi görünmesine rağmen öte yandan ise bu seçenekler arasında kaybolan ve ne tüketeceğini bilemez bir halde kalan tüketici itina ile kendisine sunulanı tüketmektedir. Risk toplumunun sirayet ettiği konulardan biri olan doğum sürecindeki annede bu durum modern doğum pratiklerinin tüketilmesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada ayrıca doğum ve annelik kavramlarının kültürel boyutu üzerinde de durulmuştur. Anne olan bir kadın kültürün aktarımı konusundaki yapı taşlarının başında geldiği ve bu bağlamda yaygınlaşan hedonik tüketim alışkanlıklarını annelerde değişen ihtiyaç kalemlerinden okumak mümkündür. Eskiden akla gelen ihtiyaçlar listesinde bulunmayan birçok pratik artık günümüzde akla gelir olmaktadır. Bunlara örnek olarak; doğum fotoğrafçılığı, kapı süslemesi, doğum hazırlık kursları ve doğum çikolataları, özel hastanelerdeki kapsamlı doğum paketleri vb. gibi etkinlikler verilebilir.

Araştırma kapsamında Kayseri’de ikamet eden, annelik deneyimi yaşayan 264 kadın ile telefonda anket tekniği ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tüketim toplumunun en belirgin özelliklerinden bir tanesi insanları sahip olduklarını sergilemeye zorlamasıdır. Her özne aynı zamanda kendi reklam nesnesidir. Bu çerçevede bakıldığında modern doğum süreci pratiklerinden olan baby shower organizasyonları ya da doğum anının, öncesinin ve sonrasında fotoğraflanması aslında bir ihtiyacın sonucu değildir. Tüketim kültürünün getirdiği bir gösteri seramonisidir.

İdeal annelik, birçok markanın reklamlarının ana temasını oluşturmaktadır. Sadece ideal anne olmak artık yetmemekte, ideal olduğunu ispatlamak için bunu sergilemek ve tüketim toplumunun kriterlerine uygun davranmak gerekmektedir. Bu gösteri seramonisinin Kayseri’de vücut bulmuş hali beşiklerin süslenmesi ve bebek çeyizi uygulamalarıdır. Bebek çeyizi pratiği bebek için yapılan tüm hazırlıkların eve gelen misafirlere sergilenmesi anlamındadır.

Teknolojinin büyük bir hızla gelişimi insanların hayatını kolaylaştırmakta ve bunun getirisi olarak da toplumlar hızlı tüketim algısını benimsemektedir. Bu durum her alana temas ettiği gibi doğum süreçlerine de yansımıştır. Her ne kadar annelerin normal doğumu tercih ettikleri görülsede, sezeryan doğumu, cerrahi bir müdahale olmasına rağmen hızlı ve güvenli görülerek tercih edilen modern pratiklerden olmuştur. Bunun sebebi insanların bir şeylere bir an önce hızlıca ve rahat bir şekilde ulaşma istekleridir. Ayrıca, annelerin doğum için özel hastaneyi tercih ettikleri görülmüştür. Modern pratiklerin ve tekniklerin doğum ağrılarını en aza indirme amacıyla tercih edildiği görüldükçe, özel hastanelerin sundukları hizmetin kalitesi ve konforundan dolayı seçildiği belirtilmiştir. Bazı durumlarda normal doğumun gerçekleşmemesi nedeni ile son dakika sezeryanları da bulunmaktadır. Hastanede ortalama birbuçuk gün kalınmakta ve anneler için hastane tercihlerinde en önemli olarak görülen durum ise bebeğin sağlığının güvende olmasıdır.

Görüşmeye katılan annelere, korku ve kaygıları sorulduğunda çoğunlukla çocuklarının geleceklere ile ilgili kaygı duyduklarını belirtmişlerdir. 16 yıl üzerinde olan anneler gelecek ile ilgili kaygılıken, bu korku ve kaygılara sahip olma sebepleri çoğunlukla günümüz hayat şartlarının zor olmasına dayandırılmıştır. Bu durum anneler üzerinde tedirginlik ve yetersizlik hissi üretmektedir. Öte yandan anneler, çocuklarını yetiştirirken mahalle baskısı ve çevredekilerin müdahaleleri nedeni ile diledikleri gibi çocuk yetiştiremediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç herhangi bir yaş düzeyinde farklılaşmamıştır. Genel olarak tüm bu sebeplerle Kayserili annelerin çocukları için endişeli bir grup olduklarını söylemek mümkündür. Bu bulgulara göre anne olma kaygısı ile çocuk büyütme pratikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Annelerin hamilelik sürecinde sahip oldukları endişelerin en önemli göstergesi doğuma eşlik edecek olan doktordan beklenen kriterlerdir. Özellikle yaş ve deneyim beklentisinde olan Kayserili annelerin kendilerini tecrübeli bir doktora emanet etme arzusu kadınların sağlıklı ve sorunsuz bir doğum konusundaki kaygılarını ortaya sermektedir. Bu duruma ek olarak anneler, doğuma hazırlık eğitimleri ve doğum yogası gibi çeşitli pratikler yardımıyla bu kaygılarını en aza indirmeye gayret etmektedirler.

Annelerin doğum için seçtikleri hastanedeki belirleyici kriter en çok bebek yoğun bakım ünitesi olarak dile getirilmiştir. Bebeğin sağlığı annelerin gebelik sürecinde yaşadıkları en önemli kaygılardandır ve bu kaygıyı giderecek hizmet ve pratikler seçimlerinde belirleyen bir unsur olarak yerini almaktadır.

Evlilik yaşı ortalaması yirmiye bulan Kayserili görüşmeciler, genç yaşta evlenen bireylerden oluşmaktadırlar. Anneler doğuma hazırlık sürecinde en fazla yardımı annelerinden almaktadırlar. Anneliğin kültürel ve toplumsal taşıyıcı rolü göz önünde bulundurulduğunda görüşmecilerin başvuru kaynağı olarak annelerini görüyor olmaları beklenen bir durumdur. Doğum sonrasında da Kayserili annelere yardımcı olmak için lohusa yanında en çok annelerin kaldığı belirtilmiştir. Annelerin yakınındaki kişilerden gördükleri davranışların annelik deneyimleri üzerine etkisi vardır.

Kayserili hanelerde doğum öncesi bebeğin cinsiyetinin ne olduğu ve doğum tarihi büyük çoğunluk tarafından öğrenilmiştir. Bebeğin ismi anne ve baba tarafından koyulurken, aile büyüklerinin de fikri alınmaktadır. Ayrıca, Kayserili anneler bebek ismi koyarken Kur’an-ı Kerim’de geçmesine dikkat etmekte ve görüşmecilerin yarısından fazlası ise ismin modern olmasının hiçbir önemli olmadığını belirtmişlerdir.

Babaların, hamilelik döneminde en çok eşlerinin karnını severek bebekle iletişime geçtiği belirtilirken, alışveriş, ev işleri konusunda en çok eşlerden fayda görüldüğü belirtilmiştir. Öte yandan ve psikolojik destek yine eşlerden gelmektedir. Eşlerin birlikte alışveriş yaptığı görülmüştür ve bu modern bir davranıştır. Hamilelik sürecinde anneler eşleri ile birlikte her ay bir kere doktor kontrolüne gittiklerini dile getirmişlerdir. Aynı şekilde doğuma da en çok eşler ile gidildiği belirtilmiştir. Dikkati çeken bir nokta ise

Kayserili babaların babalık konusu ile ilgili kitap, dergi gibi materyalleri okuyor olmasıdır. Dergi, kitap vs okuyan bir tüketicinin tüketim davranışı farklıdır ve bu modern bir davranıştır.

Bebek için yapılan harcamalar ebeveynler arasında ortaklaşa yapılmaktadır. Doğum sırasında hastaneye hazırlanan bebek çantası, doğum için hazırlanan çanta, sunulacak ikramlıklar ve çikolata gibi hazırlıklar ise sadece anne tarafından yapılmaktadır. Doğum sonrasında anneye hediye en çok eşinden gelmekte ve akraba ve arkadaşlar tarafından ise en çok gelen hediye altın olarak belirtilmektedir. Yeni doğan bebeğe altın takmak geleneksel bir ritüel olmasına rağmen, hediye verme eyleminin kendisi modern bir davranışta içerisinde barındırmaktadır.

Özel hastanelerdeki hizmet ve pratikleri değerlendiren katılımcılar, doğum yapılan hastaneyi beğenme düzeyleri ortalamanın üzerindedir. Hastanelerde deneyimli doktor ve bebeğin sağlıklı olmasının önemi anneler tarafından vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra çalışanların deneyim ve ilgisinin ve anneye verilecek eğitimlerin de çok önemli bir gerekçe olarak belirtildiği görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda annelerin doğum yaptıkları yer ile bebeklerinin güvenliği arasında ilişki bulunmaktadır.

Doğum sonrasında Kayserili annelerin dua ve kulağa isim okutma, kırk çıkarma gibi geleneksel ritüelleri gerçekleştirilmektedir. Annelerin doğum sonrası ayda bir bebek doktoruna gitmelerine rağmen, kadın doğum doktoruna neredeyse hiç gitmedikleri dikkati çeken ayrı bir konudur.

Doğum öncesi pratiklerden hamilelik ve zayıflama diyetleri tüketimi ile de annelerin doğum sürecine hazırlandıkları görülmektedir. Beslenme, daha önceleri sadece bebeğin sağlığını ilgilendiren bir konu iken günümüzde annenin estetik kaygılarını da içine alarak genişlemiştir. Doğum öncesi pratiklerinin hamilelerin anneliğe hazırlanışında etkilidir.

Kayserili annelerin yarından fazlası genelde duygusal terimlerle annelik olgusunu açıklarken dikkat çekici olan nokta genç annelerin diğer annelere göre daha fazla "fedakarlık" kelimesini belirtmiş olmalarıdır. Toplumsal olarak biçilen annelik rolü ile Kayserili kadınların anneliğe bakışları arasında bir ilişki vardır. Daha yaşlı anneler genel sevgi ifadeleri kullanırken genç anneler "fedakarlık" diyerek kendilerine görev ve sorumluluk tarif eden bir tanımlı tercih etmişlerdir. Bunun nedeni belirtildiği gibi reklam ve pazarlama dünyasında da belirlenen ve propaganda edilen "ideal anne" imajı olabilir. Bu imajın yaratmış olduğu basıncı doğum öncesi pratiklerde değişen ihtiyaçlardan da okumak mümkün. Anneler hamilelikten başlayarak tüm doğum sürecinde artık sadece bebeğin sağlıklı beslenmesinden değil, kendi bedeninde estetik normlara uygun görünmesinden de sorumludur.

Kayseri'de annelerin daha fazla özel hastanelere yöneliyor olmalarının en önemli nedeni olarak değişen tüketim alışkanlıklarının annelik ve doğum pratiklerine de sızmış olması söylenebilir. Özel hastaneler artık sadece sağlıklı bir biçimde çocuğun dünyaya gelmesini vaat etmekle kalmıyor, risk ve tüketim toplumunun etkileri ile annelere farklı pratiklerde sunuyor. Aynı zamanda yogadan oda süslemesine kadar geniş bir yelpazede hizmet kalemlerini de satışa sunuyor.

Kayserililer bebek alışverişi için en çok Alışveriş Merkezlerini (AVM) tercih ediyor. Bunun sebebi, ailelerin büyük alışveriş mekanları ile hem uluslararası markalara kolayca erişebiliyor, hem de aradığı tüm ürünleri tek bir çatı altında kolaylıkla bulabildiğini düşünüyor olmasıdır. Doğum pratikleri tüketime dönüştürmesinin ürünlere ulaşmanın kolaylığı ile anlamlı bir ilişkisi bulunmaktadır.

Kadının bedeni ile ilgili hem doğum hemde estetik kaygılarla dolu olan gerilimleri en çok hamilelik esnasında yaşamaktadır. Hamilelik sürecinde kadınlar hem estetik kaygılar, hem de sağlıklı bir hamilelik kısıcında çok daha fazla unsuru dikkate alarak yaşamak durumundadırlar. Egzersizler, diyetler, vs. yanında, artık hamile kadınlar için gittikçe büyüyen bir giyim pazarı da söz konusu. Hamile kadın giysileri sadece annenin konforu için değil, aynı zamanda şıklığı da göz önünde bulundurularak tasarlanmakta ve üretilmektedir.

Tüketim toplumu kendini her gün yeniden inşa ederken her toplumun kendine has kültür filtrelerinden sızarak topluma nüfuz etmektedir. Kayseri gibi kültürüne bağlı ve yaşadığı kültürü sonraki nesillere aktarma konusunda güçlü taşıyıcı kanalları olan bir şehir için tüketim alışkanlıklarının yerele uygun pratikleri ortaya çıkmak durumundadır. Ayrıca, Kayserili anneler modern doğum teknikleri ya da doğum öncesi pratikleri gibi daha yakın tarihte ortaya çıkan ritüellere de adapte olabilmeyi başaramışlardır. Öte yandan modern pratiklerin kullanımı, Kayserili anneler için geleneksellikten çıkma hali olarak görülmemektedir. Her ne kadar tüketim alışkanlıkları sosyo ekonomik durumla doğrudan ilişkili olsa da, artık herkes için Veblen'in de belirttiği gösterişçi tüketimin baskısı eşit düzeyde sayılabilir (Veblen 2005, 156). Herkes kendi bütçesi doğrultusunda değişen hamilelik ve doğum süreci pratiklerine uygun hizmetler almaya, tüketmeye ya da bu kendi deneyimlerini sergilemeye gayret etmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahraman, A. B. (2016). Kahve Mi? Starbucks'ta Kahve mi? Starbucks Mağazalarının Tüketici Kültürü ve Yaşam Tarzları Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11/2 Winter 2016, p. 611-628
- Karabulut, G. (2014). *Gebelikte Doğum Beklentisinin Postpartum Depresyon Geliştirme Üzerine Etkisi*. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Altınçelep, F. (2011). *Gebelerdeki Prenatal Distres Düzeyinin Belirlenmesi*. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Badinter, E. (1992). *Annelik sevgisi, 17. yüzyıldan günümüze bir duygunun tarihi*. Çev.: K. Çelik, İstanbul: Afa
- Baudrillard, J. (2010). *Nesneler Sistemi*. Çev.:O. Adanır, İstanbul :Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi
- Baudrillard, J. (2010). *Tüketim Toplumu*. Çev.:F.Keskin, Hazal Deliceçaylı, İstanbul :Ayrıntı Yayınevi
- Bauman, Z. (2000). *Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları*. Çev.:İ. Türkmen İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Beck, U. (1992). *Risk Society, Towards a New Modernity*. London: Sage Publications
- Coşar, F. (2012). *Lamaze Felsefesine Dayalı Doğuma Hazırlık Sınıflarının Doğum Sürecine Etkisi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- Değirmenci, K. (2012). *Değişim Sosyolojisi, Dünyada ve Türkiye'de Toplumsal Değişme. Kentsel mekanda 'yerin' ya da otantik olanın yeniden inşası*. Özcan U., Eğribel E., Ed., İstanbul :Kitabevi Yayınları.
- Durakpaşa, A. (2000). *Halide Edip - Türk Modernleşmesi ve Feminizm*. İstanbul :İletişim
- Erdemir, A. (2009). *Uluslararası Kadın Hakları Standartları ve Türkiye'deki Durum, Siyasal ve Hukuksal Bir Yaklaşım*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale
- Erenel, A., Gönenç İlknur Münevver, KÖKSAL Filiz Ünal, VURAL Gülşen (2011). *Teknoloji ve Kadın Sağlığı*. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2
- Giddens, Anthony (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları
- Günay, G., Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 3
- Han B. (2017). *Şeffaflık Toplumu*. Çeviren, Haluk Barışcan, İstanbul: Metis Yayınevi
- Hürmeriç, P., Baban, E (2012). Simmel, Veblen Ve Sombart'ın Penceresinden Hedonik Tüketim, Ütopyada Negotium ve Otium. *Global Media Journal*, Cilt,2, Sayı,4,
- Kocacık, F. (2003). *Bilgi Toplumu ve Türkiye*. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt,27, No,1
- Oglesby, C. A., Hill, K. L. (1993). *Gender and Sport*. Handbook of research on sport psychology, New York: Macmillian Publishing Company
- Slater, Don. (1997). *Consumer Culture and Modernity*. Cambridge: Polity Press
- Talas, M. (2003). *Küreselleşme ve Türkiye'de Kültür Politikaları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Veblen, T. (2005). *Aylak Sınıfın Teorisi*. Çev.:Gültekin, Z. ve Atay, C., İstanbul: Babil Yayınları

İnternet Kaynakları

- (1). (<http://tr.wikipedia.org/wiki/hazcılık>, Erişim Tarihi 25.05.2018).
- (2). (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Epikür>, Erişim Tarihi 25.05.2018).